

Birgitte Possings tale ved Ritt Bjerregaards mindehøjtidelighed

Taler

Birgitte Possing
Professor

Dato

1. februar 2023

Sted

Landstingssalen,
Christiansborg

Uanset hvad, vil gåderne altid stå og dirre, når man forsøger at forstå et menneskeliv. Også Ritts, som vi i dag hylder som en af de største politiske begavelser, og som vi allerede savner. Hvad drev hende?

Gådernes fascinationskraft ægger os til at forsøge at forstå. Ritt har optrådt, talt, skrevet og fortalt mere, end de fleste når på et helt liv. Så vi ved, hvad hun ville. Vi mener, vi kendte hende. Gjorde vi?

I 1973 blev Ritt den *tiende* kvinde, der blev udnævnt til minister i det danske demokrati. Før hende havde vi set syv socialdemokrater og to venstrekvinder. Faktisk er det lidt sjovt at tænke på, at Socialdemokratiet, der *også* dengang glimrede ved nok at mene, men *ikke at føre* ligestillingspolitik, var det parti, der allerede i 1973 havde haft flest ministerkvinder. Paradokset havde ikke rykket så meget. Men nu kom Ritt Bjerregård. Og alting blev *helt* anderledes. Fra starten tænkte hun i magt og samarbejde mellem kvinder som *en forandringskraft*. Hun kom - *også* i samarbejdet med mænd - til at lægge et fundament, både som den første og den største, der indså og praktiserede 'det. Hun blev *den første* politiske frontfigur for den antiautoritære rødstrømpegeneration. *Den første*, der sprang ind i Finansudvalget ved først givne lejlighed og siden blev udnævnt til minister *fem* gange. *Den første* gruppeformand, *den første* danske EU-kommissær og *den første* overborgmester i København af hunkøn. Som menneske *var* Ritt sit eget brand, sin egen sjæl, hun *blev og gjorde sig til* den erfarne politiker, minister, kommissær, den trænede analytiker og debattør. Det er helt u'troligt så mange gange i løbet af sin karriere, at hun blev *den første* et-eller-andet. *Den første* politiker, der brød traditionen og i 1971 sammen med de andre nyvalgte Helle Degn, Inge Fischer Møller, Karl Hjortnæs og Svend Auken lavede deres egen kaffeklub, i stedet for at vente på at blive inviteret ind i og optaget i en eksisterende.

Den *første*, der siden dannede et utal af netværk med folk af begge køn og i alle aldre, for dér at hente inspiration og tænke nyt om demokrati, ledelse, politik, mad og musik. Det fik jeg selv glæde af for mere end 30 år siden, da hun inviterede mig ind i sit ny netværk af kvindelige ledere: Tre generationer af kvinder med ansvar og magt i det offentlige og private. Med vidt forskellige politiske holdninger.

Netværket har vi stadig. Hun var den *første*, der offentligt gjorde op med sit eget partis og den etablerede fagbevægelses kustoder. '*Mindeparken*' kaldte hun dem. Den *første* folkevalgte, der åbent kaldte danske landmænd for '*miljøsvin*'. Den *første* EU-kommissær, der nok fik kredit for at integrere miljøpolitik allevegne, men også vakte vild furor, da hun som *den første og hidtil eneste* udgav *Kommissærens Dagbog* for at kaste lys over dét, der foregik i EU. Dén åbenhed var *ingen* parat til, og hun måtte trække *Dagbogen* tilbage. Hun var den *første* i sin generation, der holdt fast i, at det socialdemokratiske parti havde gavn af åben debat, også internt. Men partiet holdt helst debatter indendørs for at gå videre i tavshed. Ligesom embedsværket. I 2. bind af Ritts erindringer, *Valgt*, skrev hun, at hun ikke havde svært ved at forstå, at der ku' være et modsætningsforhold imellem, hvad *hun* ville som minister, og hvad bureaukraterne ville. De ville nemlig altid 'status quo'. Dén tilstand er ødelæggende for en politiker, hævdede hun.

Her udtrykte hun i mine øjne *kernen i sit liv indsats*: Nemlig at alt i et demokrati skal til kritisk debat igen og igen. Nytænkes, nyskabes. Intet må tages for givet. Dén indstilling delte hun med filosoffen Hannah Arendt og den nulevende forfatter Margaret Atwood, der med 80 års mellemrum mindede os om, at vi kan miste alt, hvis vi ikke passer på. "*Det er god samfundsgerning at nedbryde enhver form for autoritet*", sagde én af Ritts ministerforgængere Bodil Koch fra Folketingets talerstol i 1950. Magthaverne skulle lytte til de unge, oprørerne og kunstnerne. Dén stafet tog Ritt og gjorde den ustoppelig til *sin* i 5 årtier. Hun genlærte os og de efterfølgende generationer aldrig at stoppe, heller ikke, når trangen til at gøre op med vanetænkning og tabuer irriterede både partiformand, kolleger og medier. Heller ikke, når dé kaldte Ritts analyser, spørgsmål og debat for *hendes* trang til at iscenesætte sig selv. Selv om det var det stik modsatte: Demokratisk Mod.

Dé piskesmæld, der straffer budbringeren, ramte Ritt usædvanlig tit. Både her i

landet, i EU og internationalt. Hver gang hun trådte på en øm tå, rejste stormen sig. Hver gang blev hun ved. Også selv om det *ikke* var uden omkostninger for hende selv: Hvor *hun* var taktisk, blev hun kaldt beregnende, hvor *hun* så behov for demokratisk debat, blev hun kaldt provokerende. Hvor *hun* var en konsekvent analytiker, blev hun kaldt følelseskold eller dét, der var værre. Det var svært for omgivelserne at kapere en viljestærk personlighed, der samtidig var elegant. Ritt selv klarede det hele, fordi hun stod på et fundament af kærlighed. Først fra hendes forældre, der gav hende mod, nærvær og selvtillid. Siden fra ægtefællen Søren Mørch, elskere, hun selv talte åbent om, og mange håndfulde nære veninder. Alle hjalp hende. Hun hjalp os. Hun galvaniserede sine nærmeste i charme, nærvær og inspiration. I nogle fællesskaber, som var helt modsat den kynisme, som politikere og presse tillagde hende.

Ritt skrev sine erindringer, fordi hun *ville* gi' sin viden og erfaring videre til andre om, hvad magt er, hvordan magtkampe foregår, hvorfor de er vigtige, og hvordan de kan tages. Og hvordan de *slet ikke* sku' tages. Hun var bevidst om sin position som dynamo. Som den drivfjeder, der fik andre til selv at springe op, tage styringen og finde stierne. Når Ritt fortalte om *sit* livsmod, om at leve *godt* med kræften, om at passe på 'kærligheden, kunsten og livet, ja også om ønsket om *selv* at bestemme, hvordan hun skulle dø, blev hun et drivhjul, en inspiration for manges drømme. Med sine fire store erindringsbind ville hun *ikke kun* legitimere sine egne gerninger. Hun ville med sit enorme arkiv i baghånden *selv se kritisk på* sin og *sin* tids historie, holde den ud i strakt arm og skrive den om, så hendes eftertid blev inviteret ind i selve debatten og tænkningen. Dét gør dem sjove og vilde at læse.

Den *fascinerende gåde* ved Ritt var, at hun blev ved: At anfægte, afsøge, argumentere, forstå og forklare. Hvorfor hun ku' det, hvorfor hun aldrig gav udtryk for *selv* at eje tvivlens nådegave, forblev for 'mig en gåde. Men gåden var *både* opildnende og stimulerende. *Opildnende*, fordi den stillede krav til os andre om at ta' os sammen. *Stimulerende*, fordi Ritt vidste, at den, der tager magten over tiden og historien, er den, der vinder på langt sigt. Tak, Ritt, for dit vid, din vilje, din vedholdenhed og dit venskab.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Mindetale

Relateret

Mette Frederiksens tale ved Ritt Bjerregaards mindehøjtidelighed
1. februar 2023

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/birgitte-possings-tale-ved-ritt-bjerregaards-mindehoejtidelighed>